

Selskapskontroll 2015

Utarbeidet av Hedmark Revisjon IKS
på vegne av kontrollutvalget i Nord-
Odal kommune.

OVERORDNET SELSKAPSKONTROLL Av kommunens deleide aksjeselskap

Hedmark Revisjon IKS

Postadresse: Postboks 84, 2341 Løten

Telefon: 62 43 58 00

Hjemmeside: www.hedmark-revisjon.no

E-post: post@hedmark-revisjon.no

Org.nr: 974 644 576 MVA

Forord

Det er første gang at det er blitt foretatt denne typen undersøkelser i Glåmdalskommunene. Bestillingen ble gjort likelydende i alle 7 kontrollutvalg og revisjonen har brukt samme metoder hos alle kommuner.

Rapportutkastet har vært sent på høring til rådmannen og høringsuttalelsen fremkommer av rapporten.

Rapporten, som utgjør prosjektets sluttprodukt, avleveres herved til revisjonens oppdragsgiver, kontrollutvalget i Nord-Odal kommune.

Forvaltningsrevisor Mathias Grendahl Sem har vært utøvende revisor og ført rapporten i pennen. Lina Kristin Høgås har vært oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for prosjektet og har kvalitetssikret arbeidet.

Hedmark revisjon IKS ønsker å takke kontaktpersonene i Nord-Odal kommune for deres samarbeid. Vi takker samtidig kontrollutvalget for oppdraget.

Kongsvinger,

Lina Kristin Høgås

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Mathias Grendahl Sem

Utøvende forvaltningsrevisor

Innhold

1	SAMMENDRAG	5
2	BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	6
3	FORMÅLET MED SELSKAPSKONTROLLEN	6
4	PROBLEMSTILLINGER	6
5	METODE.....	7
6	KONTROLLKRITERIER	7
7	KOMMUNENS DELEIDE SELSKAPER	8
8	INNHELTEDE DATA OG VURDERING	8
8.1	PROBLEMSTILLING NUMMER 1, HVILKEN OVERSIKT HAR KOMMUNENE OVER SINE DELEIDE SELSKAPER?	8
8.1.1	<i>Kontrollkriteria</i>	<i>8</i>
8.1.2	<i>Data.....</i>	<i>9</i>
8.1.3	<i>Konklusjon</i>	<i>9</i>
8.2	PROBLEMSTILLING NUMMER 2, HVORDAN VURDERER KOMMUNEN VERDIEN OG NYTTEN AV SITT EIERSKAP?	9
8.2.1	<i>Kontrollkriteria</i>	<i>9</i>
8.2.2	<i>Data.....</i>	<i>9</i>
8.2.3	<i>Konklusjon</i>	<i>10</i>
8.3	PROBLEMSTILLING NUMMER 3, HVORDAN RAPPORTERER DE DELEIDE SELSKAPENE TIL KOMMUNEN OG HVEM BEHANDLER EVENTUELT RAPPORTENE?	10
8.3.1	<i>Kontrollkriteria</i>	<i>10</i>
8.3.2	<i>Data.....</i>	<i>10</i>
8.3.3	<i>Konklusjon</i>	<i>10</i>
8.4	PROBLEMSTILLING NUMMER 4, HVORDAN FØLGER KOMMUNEN OPP SINE DELEIDE SELSKAPER?	11
8.4.1	<i>Kontrollkriteria</i>	<i>11</i>
8.4.2	<i>Data.....</i>	<i>11</i>
8.4.3	<i>Konklusjon</i>	<i>11</i>
9	AVSLUTTENDE KONKLUSJONER	12
10	ANBEFALINGER	12

11	HØRINGSUTTALELSER	12
12	KILDER	13

1 Sammendrag

Nord-Odal kommune er bare deleiere i to ikke kommunale aksjeselskap, denne oversikten befinner seg ikke i eierskapsmeldingen. Kommunen har ingen overordnede kriterier som den baserer sitt eierskap på, men har oversikt over hvorfor de er eiere i de to selskapene. Kommunen mottar årsrapport og innkalling til generalforsamling som de skal og velger i de fleste tilfeller å sende ordfører som kommunens representant.

Revisor anbefaler kommunen å vurdere en oppdatering av sin eierskapsmelding. Kommunen bør også få klarhet i usikkerhetene rundt eierskapet i Destinasjon Sør-Hedmark AS.

2 Bakgrunn for prosjektet

I henhold til kommuneloven § 77 femte ledd skal kontrollutvalget påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalget i Nord-Odal kommune bestilte i møte datert 24.11.2014 en overordnet selskapskontroll av kommunes deleide selskaper. Bestillingen bygger på plan for selskapskontroll som slår følgende fast:

«Ved neste planperiode vil det bli tatt en gjennomgang av alle deleide selskaper som Nord-Odal kommune har en eierandel i, for å se hvordan kommunene følger opp selskapene og hvordan selskapene rapporterer».

Rapporten vil med dette ta for seg de selskaper som kommunen kun eier en del av. Dette er selskaper, der kommunens eierandel som regel er for lav til at det er aktuelt å bestille en egen selskapskontroll på kun det selskapet.

3 Formålet med selskapskontrollen

Formålet med en eierskapskontroll er å se på hvordan kommunenes eierinteresser i selskaper utøves, og om eierstyringen er i tråd med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Det sees på hvordan eierstyringen er forankret og hvordan eierskapet følges opp i selskaper som kommunen eier sammen med private aktører.

4 Problemstillinger

Bestillingen er utført med følgende fire problemstillinger:

- Hvilken oversikt har kommunen over sine deleide selskaper?
- Hvordan vurderer kommunen verdien og nytten av sitt eierskap?
- Hvordan rapporterer de deleide selskapene til kommunen og hvem behandler eventuelt rapportene?
- Hvordan følger kommunen opp sine deleide selskaper.

5 Metode

Datainnsamlingen til denne rapporten er gjennomført ved bruk av to samfunnsvitenskapelige metoder, intervjuer og dokumentanalyse.

Det er foretatt dokumentanalyser av relevante kommunale dokumenter, i hovedsak kommunens eierskapsmelding.

Det er også foretatt intervjuer av oppnevnt kontaktperson i kommunen. Den oppnevnte personen er den i kommunens administrasjon som til daglig har mest å gjøre med dette feltet.

6 Kontrollkriterier

Kontrollkriterier er krav eller forventinger som funnene i selskapskontrollen skal vurderes opp mot. Disse skal være utledet fra autoritative kilder innenfor det reviderte området, og kan eksempelvis være lovverk, politiske vedtak m.v. Kriteriene fungerer på samme måte som revisjonskriterier gjør i en forvaltningsrevisjonsrapport, men siden en selskapskontroll ikke er underlagt de samme kvalitetskravene som en forvaltningsrevisjonsrapport (RSK001), vil det være en kortere utledning av kontrollkriteriene.

I denne rapporten vil kontrollkriteriene bli hentet fra følgende to kilder, dokumentet «God selskapsstyring i Nord-Odal kommune» og KS «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak».

Dokumentet «God selskapsstyring» er en veileder for selskap styring som ble utarbeidet i felleskap av alle rådmennene i Glåmdalskommunene. Dokumentet er følgende vedtatt av alle de 7 kommunene.

KS sin «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» består av 19 temaer med tilknyttede anbefalinger.

7 Kommunens deleide selskaper

Selskapets navn	Aksjeandel	Aksjeantall
Eidsiva Energi AS	0,34 %	
Hedmark Kunnskapspark AS	0,03 %	15

8 Innhentede data og vurdering

8.1 Problemstilling nummer 1, Hvilken oversikt har kommunene over sine deleide selskaper?

8.1.1 Kontrollkriteria

I KS sin «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» står det under punkt nummer 2, Utarbeidelse av Eiermeldinger, at en Eiermelding bør inneholde:

«Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og interkommunale samarbeidstiltak»

Revisor tolker innholdet til også å gjelde deleide aksjeselskap, som på tross av at de ikke i hovedsak er en del av kommunens tjenesteproduksjon, må regnes som en del av kommunens virksomhet all den tid kommunen faktisk er eiere.

Det står videre under punkt nummer 6, tilsyn og kontroll at de anbefaler at:

«Administrasjonssjefen bør sørge for at de folkevalgte og innbyggerne lett kan finne informasjon med oversikt over selskapene kommunen har eierinteresser i».

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det at:

- **Kommunen bør ha en oversikt over sine deleide selskaper**
- **Denne oversikten bør befinne seg i kommunens eierskapsmelding**

8.1.2 Data

Nord-Odal kommune har opparbeidet seg en oversikt over hvilke selskaper som de er deleiere i. Kommunen mener selv de er eiere i Destinasjon Sør-Hedmark, men revisor har vært i kontakt med selskapet og de oppgir at Nord-Odal er ikke en formell aksjeeier. Kommunen betaler derimot en årlig avgift til selskapet som betaling for turistinformasjon som selskapet bedriver for alle kommunene i regionen. Kommunen har fattet et vedtak i formannskapet i 2013 om å kjøpe aksjer i selskapet.

Kommunens oversikt befinner seg ikke i eierskapsmeldingen. Denne er fra 2011 og med det utdatert.

8.1.3 Konklusjon

Kontrollkriteriene er ikke oppfylt.

8.2 Problemstilling nummer 2, Hvordan vurderer kommunen verdien og nytten av sitt eierskap?

8.2.1 Kontrollkriteria

I «God selskapstyrings» sitt kapitel 3, kommunens styring av egne selskaper og eierinteresser står det blant annet

«Men det er ikke gitt at kommunen strategi for eierskapet implementeres bare gjennom valg av gode personer til styret, representantskap eller generalforsamling. Den viktigste betingelsen er at kommunestyret som sådan har en gjennomdrøftet og etablert strategi for hva kommunen ønsker med sitt eierskap»

Det er siste setning i sitatet over som er relevant i denne sammenhengen, nemlig at kommunestyret har vedtatt en strategi for hva kommunen ønsker med sitt eierskap.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det følgende:

- **Kommunen bør ha utarbeidet konkrete kriterier som de kan vurdere verdien og nytten av eierskapet opp mot.**

8.2.2 Data

Nord-Odal har ingen overordnede kriterier for hvorfor de er eiere i selskapene. For de to selskaper som de nå er eiere i er eierskapet begrunnet med at det har en nytteverdi for

kommunen. Eidsiva AS gir en årlig avkastning til kommunen og Hedmark kunnskapspark AS har en generell, dog noe perifer nytteverdi.

Kommunen er i gang med å utarbeide rutiner rundt revidering av hvorfor de er eier i de selskaper som de er.

8.2.3 Konklusjon

På tross av at kommunen ikke har utarbeidet konkrete kriterier som de kan vurdere nytten og verdien av eierskapet opp mot, har kommunen begrunnelser for hvorfor de er eiere i de selskaper som de er. Revisor anser da kontrollkriteriet for å være oppfylt.

8.3 Problemstilling nummer 3, Hvordan rapporterer de deleide selskapene til kommunen og hvem behandler eventuelt rapportene?

8.3.1 Kontrollkriteria

Deleide aksjeselskap rapporterer i hovedsak gjennom utsendelse av årsmelding og innkalling til generalforsamling.

I dokumentet «God eierstyring» står det under kapittel 2.3 Aksjeselskap at eierrollen skal utøves gjennom deltagelse i generalforsamlingen, siden dette er det øverste styringsorganet i et aksjeselskap. For at kommunen skal kunne sende en delegat til generalforsamlingen må de sikre seg gode rutiner for innhentning av invitasjon til dette.

Dokumentet skriver i kapitel 3.4 om rådmannens rolle, at rådmannens formelle rolle er: «*Avgrenset til å forberede og legge frem saker fra selskapene til politisk behandling i formannskap og kommunestyre*». Det vil si at rådmann må ha en oversikt over den innrapporteringen som forekommer fra selskapene.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det:

- **Kommunen bør sikre seg rutiner rundt innhenting av rapporter fra de deleide selskapene.**

8.3.2 Data

Kommunen opplever at selskapene sender inn årsmelding og innkalling til generalforsamling.

8.3.3 Konklusjon

Kontrollkriteriet er oppfylt.

8.4 Problemstilling nummer 4, Hvordan følger kommunen opp sine deleide selskaper?

8.4.1 Kontrollkriteria

Dokumentet «God selskapsstyring» slår som nevnt fast at det øverste styringsorganet i et aksjeselskap er generalforsamlingen. Deltagelse der er da en naturlig måte å følge opp selskapet på. Et interessant spørsmål blir da hvem som representerer kommunen og med hvilken myndighet. I «God selskapsstyring» blir rollene til formannskapet, ordfører og rådmann drøftet. Dokumentet sier at det i hovedsak er ordfører som møter i generalforsamlinger, men at det ofte ikke er foretatt noen avgrensinger rundt hva ordførers mandat er.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med bakgrunn i det overnevnte følgende:

- **Kommunen bør følge opp sine deleide selskaper gjennom deltagelse på generalforsamling.**
- **Hvis kommune velger å ikke sende ordfører, bør det sendes en annen representant som har med seg fullmakt.**

8.4.2 Data

Kommunens administrasjon vil gjerne at hvert enkelt selskap skal følges opp direkte av en saksbehandler. De har i dag ingen som har et spesielt ansvar for dette.

Den konkrete oppfølgingen i dag foregår gjennom tilstedeværelse på generalforsamlinger. Det er i hovedsak ordfører som møter, men rådmann har opplevd å måtte møte, da med fullmakt. Kommunen har ingen rutiner som sikrer god kommunikasjon mellom den personen som møter på generalforsamling og resten av kommunestyret til tross for at det i hovedsak er ordfører som møter fra kommunen.

8.4.3 Konklusjon

Revisor anser kontrollkriteriet til å være oppfylt.

9 Avsluttende konklusjoner

Nord-Odal kommune er kun deleiere i to selskaper, Eidsiva AS og Hedmark Kunnskapspark AS. Dette er selskaper som også mange av de andre Glåmdalskommunen har eierinteresser i. Eierskapet er lite kontroversielt, og eierandelene er små, så kommunen har liten reell påvirkningskraft. Kommunen mottar årsrapport og innkalling til generalforsamling. Nord-Odal følger opp selskapene ved å sende en representant til generalforsamling.

10 Anbefalinger

Nord-Odal kan vurdere å oppdatere sin eierskapsmelding. De bør i tillegg få klarhet i usikkerhetene rundt eierskapet i Destinasjon Sør-Hedmark.

11 Høringsuttalelser

Rådmannen har ikke noen merknader til rapporten

12 Kilder

Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak (2014) KS

Eiermelding Nord-Odal kommune (2011) Nord-Odal kommune

God selskapsstyring i Glåmdalen (2009) Rådmennene i Glåmdalskommune

Image courtesy of stockimages at FreeDigitalPhotos.net